

molitvi skupa sa ženama i Marijom, materom Isusovom«. (14). Crkva je kraljevstvo Isusovo na zemlji, nastavak Isusova djela na zemlji, i Marija sudjeluje u tom djelu pri osnutku; povijest nam pokazuje, da je sudjelovala u razvitku Crkve neprestano tijekom vijekova kao posrednica izmed ljudi i Boga, a o tome nam svjedoče i oni zasluženi nazivi u loretskim litanijama. U naše se dane evo širi sve više kult presv. Euharistije. I to ne može da bude bez Marije, naše mile posrednice. Na to eto i ciljaju, mislim mnoga novija lurdska čudesa, koja se događaju u svezi s presv. Euharistijom.

Povijest sv. pričesti.

Leon XIII. nazvao je sv. pričest mjerilom vjerskog života. Tako je povijest sv. pričesti u neku ruku povijest Crkve i nutarnja povijest crkvena. Tu ćemo povijest sada ukratko izložiti i podijeliti je u tri razdoblja: doba cvjetanja, doba opadanja, doba preporoda.

1. Doba cvjetanja.

(Prva četiri kršćanska stoljeća).

Pošto je Duh Sveti na Duhove sašao nad apostole, sastajahu se ovi, kako im je naredio Gospodin, i žrtvovahu svaki dan euharistijsku žrtvu. Kršćani su tom zgodom svaki put primali sv. pričest. Još su uvijek išli u hram, da tamo mole; no sastajali se i u nekim prostranim jeruzalemskim kućama te svaki dan žrtvovahu žrtvu Novoga Zavjeta. Pripovijeda nam to sv. Luka u »Djelima apostolskim« (2., 46): »I svaki dan bijahu jednako jednodušno u hramu i lomeći hljeb po kućama primahu hranu s radošću i u prostoti srca«. »Lomeći hljeb« — to je sv. Misa sa općom sv. pričesti. Uzimahu naime po primjeru Gospodinovu obične hljebove. Tijesto bi se umijesilo i razrezalo unakrst na četiri, šest ili više dijelova. Kad se ovako narezano tijesto ispeklo, hljeb bi se lako lomio na isto toliko komada. Taj je običaj vladao u Crkvi više stoljeća. Istom u 10. stoljeću uvedoše naše današnje male čestice. Ono što sv. Luka dalje kaže: »primahu hranu s radošću i u prostoti srca«, to se odnosi na zajedničke »večeri ljubavi«. Ova je bivala iza zajedničke žrtve i općenite sv. pričesti, a bogatiji bi poduzimali troškove. Činili su to s radošću i u prostoti srca. Bijahu preradosni i presretni, što uživaju neizmjereno blago mesijskog carstva, što su jedno sa Isusom Kristom i Ocem nebeskim, što su to jedinstvo po sv. pričesti svaki put učvrstili i što su bili u zagrljaju ljubavi sa božanskim Spasiteljem. Zato su i bili jedno srce i duša, kako dalje piše sv. Luka (4., 32.): »A u zboru onih, koji vjerovaše, bješe jedno srce i jedna duša«. »Posve

je jasno«, veli Leon XIII. u euharistijskoj okružnici (28. maja 1902.) »da to neprocjenjivo blago imaju zahvaliti tome, što su prisustvovali božanskoj gozbi«.

Iz Jeruzalema se evanđelje širilo malo pomalo po svem svijetu, a s njim i euharistijska žrtva i zajednička svagdanja sv. pričest. Pri tom se razvio u glavnom ovaj obred: Iza nekih molitava i čitanja prikazali bi vjernici žrtvene darove: hljebove i vino. Ove bi đakoni donijeli biskupu na oltar. Ovaj ih je na to prikazivao i prekrižio. Iza otpjevane hvale i zahvale u obliku današnje prefacije darovi bi se posvetili. Iza toga slijedile su molitve za sve staleže za cara i carstvo, za žive i mrtve. Zatim se molio »Oče naš« kao molitva djece Božje, koja će blagovati nebesku hranu. Iza ovoga opomenuo bi đakon sve: »Saberimo se u duhu«; a biskup bi se okrenuo narodu i rekao: »Sveto svetima«. Narod odgovara: »Jedan je svet, jedan je Gospod, jedan je Isus Krist slavljani u čast Oca na vijeke. Amen. Slava Bogu na visini i mir ljudima na zemlji. Hosana sinu Davidovu; blagoslovljen, koji dolazi u ime Gospodnje«. Sada bi se pričestili biskup, svećenici, đakoni, podđakoni i čitav narod. Svećenici su dijelili posvećeni hljeb govoreći: »Tijelo gospodnje«. Ovaj koji je primao, odgovarao bi ispovijedajući time svoju vjeru: »Amen«. Đakoni su dijelili posvećeno vino i govorili: »Krv Kristova, kalež života«, a na to bi opet onaj, koji je primao, odgovorio »Amen«. Dok se ovako dijelila sv. pričest, obično bi se pjevao 33. psalam, u kome čitamo među ostalim i ovo: »Kušajte i vidite, kako je sladak Gospod. Bojte se Boga, vi svi njegovi sveti; jer koji se njega boje, ne trpe nevolje. Bogati oskudijevaju i gladuju, a koji Gospoda traže, ne će oskudijevati ni na kojem dobru«.

U ovo vrijeme nije još svećenik stavljao tijelo Gospodnje pričesniku u usta, nego na ruku. Otvorena desna ruka stavila bi se u križ na lijevu i tako se primalo Presveto. Ženske bi još pokrile otvorenu ruku čistim ubrusom i tako primale presveti sakrament. Sv. Ćiril, biskup Jeruzalemski u 4. stoljeću, zorno podučava kršćane, kako da se vladaju kod sv. pričesti: »Kad pristupaš ne otvaraj i ne pružaj ruke i ne širi prstiju, nego od lijeve ruke načini kao prijestolje za desnu kao za onu, koja će primiti kralja. Zatim malo stisni ruku, da nastane udubina i primivši tijelo Kristovo reci »Amen«. Zatim se oprezno s presvetim tijelom dotakni očiju i posveti ih i onda ga blaguj. No dobro pripazi, da se ništa pri tome ne izgubi«. Ivan Damaštanski pripovijeda, da je tu i tamo bio običaj, da su s Presvetim prije blagovanja doticali oči, čelo i usta kao da mole Krista, da im posveti misli, poglede i riječi.

Za vrijeme prvih kršćanskih stoljeća bilo je posve razumljivo, da se svaki, koji prisustvuje euharističnoj žrtvi, pričesćuje, da blaguje žitveni dar. Kad se tko ne bi pričestio, odmah bi mu rekli: »Šta ti pada na pamet! Zar ne ćeš sudjelovati Kristovoj žrtvi? Zar ne želiš imati udjela s Kristom? Zar ne ćeš više da budeš kršćanin?!

Ako ne ćeš više sudjelovati u naim žrtvama, nisi više kršćanin i član naše zajednice. Mi te ne možemo više među sobom trpjeti«. I doista kad se neki s vremenom stadoše ustručavati, da se pod Misom pričešćuju, zabraniše to pod prijetnjom izopćenja.

I u Jeruzalemu i većini drugih mjesta običavahu iza Mise i pričesti zajednički blagovati »večeru ljubavi«. Sv. Pavao kori Korinćane, što je među njima nastao razdor. Ovi ne htjedoše zajednički blagovati »večeru ljubavi«, nego se razdijeliše bogati i siromašni. Bogataši su jeli i pili, a siromasima ne osta ništa.

Ne nije se svuda mogla svaki dan žrtvovati euharistijska žrtva. Što progoni, što druge teškoće ne dopuštahu im, da se svaki dan sastaju. No uza sve to nastojahu da se svaki dan pričeste. Zato spremahu presvetu Euharistiju u rupčice i nošahu kućama, gdje bi je čuvali u posebnim ormarićima i svaki dan od toga s najdubljim strahopočitanjem blagovali. Tertulijan, koji je živio oko god. 200. u sjevernoj Africi, piše svojoj ženi, neka se ne bi iza njegove smrti udavala. Pa ako se već udade, neka uzme samo kojeg kršćanina. Jer ako joj bude muž poganin, to ovaj ne će razumjeti, što ona ranim jutrom prije svakog jela blaguje; i ako bi opazio hljeb, mogao bi pomisliti, da je to kršćanski kruh umočen u dječju krv. Pogani su naim pomišljali, da se kršćani podaju ovakoj opačini u svom bogoslužju. Kaošto se ova žena svaki dan pričešćivala, tako su činili i drugi. Prvi su kršćani dobro znali, da je presveta Euharistija svagdanja hrana i da od nebeskog Oca ovu hranu molimo u Očenašu. Zato su je imali uza se u vrijeme progonstva, da se njome jačaju. Bolesnicima je nosio sv. pričest dakon u kuću. Ovo je međutim mogao i drugi tko učiniti. Sv. je Tarzicije kao dječak nosio sv. pričest u neku kuću i na putu ga uhvatiše njegovi drugovi pogani i jer im ne htjede predati Presveto, ovi ga ubiše. Ovaj je Tarzicije bio samo akolit. No i drugi su mogli ponijeti Presveto bolesnicima. Euzebij (umro oko g. 340.) pripovijeda nam u svojoj glasovitoj Crkvenoj povijesti o nekom Seraniju iz Aleksandrije. Ovaj je bio inače dobar katolik, no za vrijeme progonstva žrtvova idolima. Nato se pokaje i zamoli, da ga opet prime u Crkvu. Molbu mu odbiše. Isti ovaj oboli na smrt i ne mogaše više govoriti. Kad je opet mogao nekoliko riječi prozboriti, pozva unuka, ne bi li umro izmiren s Crkvom. Bila je noć. Svećenik obolio pa ne može doći. Svećenik dade mališu jednu česticu Presvetoga, neka je umoči u vodu i pruži djedu. Ovaj to učini, a malo zatim umre starac.

Iza progonstva prestade običaj, da se Presveto čuva u kućama. No ipak se još zadržali dulje vremena u nekim krajevima i kod nekih pustinjaka. Sv. Bazilije (umro 379.) piše nekoj odličnoj gospođi, Cezariji: »Svi redovnici, koji nemaju svećenika, imaju uza se Presveto i uzimaju ga vlastitim rukama. No u Aleksandriji i uopće u Egiptu ima obično svaki pojedini iz puka Presveto kod kuće i uzimaju ga, kad hoće«. Uzimali su Presveto i na put. Sv. Ambrozije (umro g.

397.) pripovijeda u nadgrobnom slovu svog brata Satira, kako je ovaj kao katehumen putovao u sjevernu Afriku, da uplati neki dug. Lada nabasa na greben i razbije se. Kako je bio u smrtnoj pogibelji, zamoli kršćane, koji su bili na lađi, da i njemu dadnu Presveto, koje su sa sobom nosili umotano u platno sa Presvetim oko vrata i skoči u valove uzdavajući se u Spasitelja, kojega je uza se nosio. I sretno ispliva na kopno i pomože i drugima, da se na dasnama spasu. U katakombama se često nalaze u lijesovima zlatne kutijice sa prstenkom na vrhu. Kroz ovaj prsten mogla se provući zlatna verižica ili vrpca; a u takovim je kutijicama vjerojatno pokojnik nosio Presveto oko vrata.

Na koncu evo slike prvih kršćana u glavnim potezima:

Prvi kršćani nijesu još imali velikih, lijepih crkava kao mi. Presvetu su žrtvu prikazivali u privatnim kućama, a za vrijeme progona krili se u velike podzemne grobnice. Presveti su sakramentalno čuvali kao tajno blago, da ga ne izvrgnu ruglu pogana. Kadgod su mogli, išli su na zajedničku sv. žrtvu, makar se time izvrgli i velikim opasnostima, samo da crpu snage, da vrhunaravno živu i da ispovjede javno svoju vjeru. Ako nisu mogli svaki dan poći na sv. Misu, a ono su se barem svaki dan pričešćivali; sačuvali bi Presveto kod sebe i nosili ga i na put. Bilo je to dragocjeno blago, za kojim je uvijek čeznulo njihovo srce i od kojega se nije dalo odijeliti. Tako ostadoše usko spojeni s Kristom, živjeli su u njemu i po njemu.

II. DOBA OPADANJA (od 5.—16. stoljeća).

Car Konstantin Veliki daje Crkvi slobodu i podiže joj ugled. No nutarnje zajedništvo milosti, nutarnji vez sa Kristom oslabi u mnogih. Sve rjeđe primahu sv. pričest. Na Istoku preote mah mlakost i zahvati brzo i Zapad. Nastade moda, da se pričešćuju samo jedanput u tjednu, u nedjelju. Sve do Karla Velikoga (vladao 768.—814.) zadržase mnogi ovaj običaj i smatrahu ga kao svetu dužnost. No većini bilo je i to previše. G. 736. pokrajinski crkveni sabor u Aachen izjavljuje: »Morali bi se doista svake nedjelje pričešćivati. Običaj novog doba (da se naime ne pričešćuju svake nedjelje) treba da se popravi«. No ni to se nije svuda održalo. Kršćani su bivali sve više i više mlaki; premnogi se već sasvim otudili Euharistiji. Pisac Durando, koji je živio u 11. stoljeću, govori o ljudima, koji se u 9 godina jedamput pričešćuju. Tomu se moralo energično stati na kraj. Četvrti lateranski sabor ustanovi g. 1215., da se svatko ima najmanje jedamput u godini pričestiti. Tko ni toga ne učini, neka je izopćen i ne smije se po crkvenom obredu pokopati. Treba ovdje osobito naglasiti ovo: ne veli se, da je to dosta, da se netko svake godine jedamput pričesti, kako neki misle. Time se samo navješćuju najveće kazne onome, koji ni toga ne čini.

Više se nije moglo zahtijevati, veli sv. Toma, jer je nepravda pre-

otela mah; ili kako veli Leon XIII., da se samo teška srca zadovoljilo ovom najmanjom mjerom. Nažalost i redovnici silno nazadovahu u primanju sv. pričesti. Sinovi sv. Benedikta su još dugo zadržali običaj, da se svake nedjelje pričešćuju, no i oni popustiše. God. 1311.—12. zamoliše sabor u Vienneu u Francuskoj neka dopusti, da udovoljuju pravilu, ako se svake godine jedamput pričeste. Dominikanke bi se pričešćivale petnaest puta u godini, kad bi mogle dobiti ispovjednika, koji bi ih htjeli tako često ispovjedati! Klarisama naređuje pravilo, što im ga je dao sv. Franjo Asiski, da se samo 6 puta na godinu pričeste. U sinova sv. Franje bilo je isto tako. Braća laici reda sv. Dominika udovoljili bi pravilu, kad bi se godišnje 4 puta pričestili. Ustanove sv. Brigite nalažu redovnicama, da u godini 5 puta pristupe k stolu Gospodnjem.

Budući da se raširio običaj da se rijetko prima sv. pričest, stadoše neki misliti, da je česta sv. pričest nešto izvanredno i nedolično, a da je bolje da presveti Sakramenat tako štujemo, da ga ne primamo. Svetom Ljudevitu, francuskom kralju (umro 1270.) dopustio ispovjednik, da se samo 6 puta na godinu pričešćuje. Sv. se Elizabeta Portugalska (umrla 1336.) smjela samo triput u godini pričestiti. Sv. Lidvina iz Schiedama u Nizozemskoj (umrla 1433.) smjela se na početku samo jedamput u godini pričestiti. Iza mnogih odbijenih molbi, dobi ipak dopuštenje, da se može u svojim velikim bolima 5—6 puta sjediniti sa svojim raspetim Spasiteljem. Na koncu svog mukotrpnog života primala je doduše svog božanskog zaručnika svakih 14 dana, no to je bilo u ono vrijeme nešto posve izvanredno.

Ne treba međutim misliti, da je ispravno mišljenje o Presvetoj euharistiji bilo posve izumrlo. Nipošto! Bugari upitaše papu Nikolu I. (858.—867.), da li smiju u korizmi svaki dan blagovati tijelo i krv Gospodnju. I odgovori im papa: »Od sveg srca prosimo Gospodina, da tako i bude i opominjemo vas živo, da tako činite«. U isto ovo vrijeme živio je u Reichenauu opat Walafried Strabo (umro 849). Ovaj spominje u svojim napucima o crkvenim dužnostima (glava 20.), da se treba svaki dan pričešćivati, ako nismo u smrtnom grijehu, jer da je tako bilo u apostolsko doba. Veliki papa Grgur VII. (umro 1085.) svjetuje grofici Matildi, neka se što češće pričešćuje, i sjeća je riječi sv. Ambrozija, koji živo pozivlje na svagdanju sv. pričest. Sv. Toma (umro 1274.) postavlja u svom glasovitom djelu »*Summa theologica*« ovu tvrdnju: Kao što se tjelesna hrana blaguje svaki dan, tako je hvalevrijedno oltarski sakramenat svaki dan primati«. Sv. Katarina Sienska (u. 1380.), sv. Vinko Ferrerski (u. 1419.), mistici Eckhart (u. 1329.) i Tauler (u. 1361.) preporučivali su, što su više mogli, čestu sv. pričest i postigoše tim u nekim krajevima velikih uspjeha. No nažalost mora se reći, da je na koncu srednjeg vijeka vladala općenita navika, da se u godini samo jedamput pričeste. I ovo je glavni razlog, zašto su zapadne zemlje bile dozrele, da opanu od Crkve.

III. DOBA ÖBNOVE I PREPORODA (16. stoljeće do danas).

Velike se nekoć katoličke zemlje odmetnuše od Crkve, a za druge se trebalo bojati, da će isto učiniti. U to se vrijeme sastade crkveni sabor u Tridentu. Sabrani oci mislili su i te kako na sv. pričest, bez koje kršćanstvo ne može da bude združeno božanskim Spasiteljem. Oni se tužili, što su u pogledu presvete Euharistije toliki upali u zablude, te se posve raštavili od sakramenta jedinstva sa Kristom i Crkvom. Dirljivim riječima pozivlju vjernike opet ovom jedinstvu. »Napokon opominje sv. sabor s očinskom ljubavlju sve, nuka, moli i zaklinje sve, koji se nazivlju kršćanima, u ime milosrđa Božjega, da se ipak jednom u tom znaku jedinstva, u tom vezu ljubavi, u tom simbolu sloge, slože i sastanu«. (13. sjed. 8. pogl.) I bila je vruća želja sabranih otaca, da bi se vjernici svaki dan pričješćivali, premda su bili svijesni, da do toga ne će odmah doći. »Želio bi sv. sabor«, čitamo u dekretima »da bi se vjernici kod svake Mise ne samo duhovno nego i sakramentalno pričješćivali, da obilnije prime milosti ove presvete žrtve«. (22. sjedn. 6. pogl.). Na pouku ovog sabora izda Sv. Stolica *Rimski katekizam*, koji je izašao 1566. Ovaj stavlja dušobrižnicima na srce, da vjernike marljivo poučavaju o učincima sv. pričesti i da ih potiču, neka bi je često primali. »Zadaća je župnikova, da vjernike često opominje, neka se isto tako brinu te i duši njezinu hranu dadu, kaošto drže da je potrebito, da svaki dan hrane tijelo, jer je očevidno, da duši isto tako treba duševne hrane, kao tijelu naravne«. (2. dio, 4. gl. br. 60).

I u ovo doba ustadoše bogoduhi muževi, koji su uvidali, da zato mori svijet vjerska bijeda, što se odnemarila Euharistija. Zato nastojaše da se obnovi revnost kršćanske starine. Sv. Ignacije svjetuje u svojim »Duhovnim vježbama« sedmičnu sv. pričest. On bi bio najvolio svagdanju sv. pričest. Stanovnicima grada Azpecije piše: »Bilo je vrijeme, kada su svi vjernici, koji su dosegli određenu dob, bez iznimke svaki se dan pričješćivali. Mi moramo svete običaje starih kršćana na neki način uspostaviti. Na to nas obvezuju interesi Veličanstva Božjega i naša vlastita najveća korist. Pa kad ne možemo više postići, trebalo bi barem da se najmanje svaki mjesec pričješćujemo. Nađe li se onakih, koji bi se htjeli češće pričješćati, oni će bez sumnje Bogu veoma omiljeti«. Drug sv. Filipa Nerija, Cacciaguerra, tuži se u svojoj knjizi o sv. pričesti: »Gdje je ona vjera i ona revnost prvih kršćana i kada ćemo doživjeti onaj dan, kad će se naš život obnoviti?! Gdje je ona briga i ona revnost crkvenih dostojanstvenika, da pasu duše i ona goruća želja, da ih po Euharistiji sjedine s Kristom? Uistinu trebalo bi plakati, kad promatramo nemarnost, na koju smo spali«. On i sv. Filip neprestano su nastojali, da rašire čestu sv. pričest. No zato su sedam godina podnosili teško progonstvo. Potezali su ih pred prelatske i kardinalne. Nastojalo ih se pred Sv. Oficijem optužiti kao opasne novotare. Toliko je još

bilo duhovnika, koji nikako ne htjedoše odstupiti od svojih krivih nazora. I sv. Igacija s drugim Isusovcima osumnjičiše radi krivo-vjerja, jer je širio čestu sv. pričest. Kad je bl. Petar Faber, drug sv. Ignacija, u Parmi izgovorio riječ »svagdanja sv. pričest« izzviž-daše ga!

Izvanrednu djelatnost rázvi sv. Karlo Boromejski šireći čestu sv. pričest. Na trećoj pokrajinskoj sinodi, koju je on održao u Mitanu, bi određeno, neka župnici i propovjednici često potiču puk na ovu izvanredno spasonosnu vježbu češće pa i svakidašnje sv. pričesti. Tko bi protivno propovijedao, tome će biskup oduzeti vlast da navješćuje riječ Božju. Još mnogi drugi sveti muževi opominjali su na što češću sv. pričest kao bl. Ivan Avila, sv. Franjo Saleski i bl. Petar Kanizije. U Španjolskoj je oko g. 1600. postojala čitava teološka škola, koja je s najvećom odlučnošću branila svagdanju sv. pričest. U toj se školi osobito istakloše Benediktinci.

Na nesreću diže se u to vrijeme u Francuskoj jedna pogubna sljedba. Ova je sljedba zlobno radila proti nakanama tridentinskoga sabora i nastojanju ovih svetih muževa. Bili su to Janzenisti. Ovi odvrćahu ljude od sv. pričesti pod izlikom, da Presveti Sakramentat treba s najvećim poštovanjem častiti. Treba da si najprije potpuno savršen i onda se istom možeš pričešćivati. Nitko se ne smije usuditi, da se približi presvetom Sakramentu, ako ga milost neodoljivo silom ne privlači ili ako nema anđeoske čistoće. To je gozba za orlove, a ne za vrane; Bog je uzvišen nad sve stvorove, pa treba da se prije dovinemo najviših visina, nego li se usudimo njemu približiti. Presveti se sakramentat ne smije primati, nego treba za njim gladovati, a taj je glad najzaslužniji post. Priprava na sv. pričest postade pravom mukom. Stadoše prečesto uskraćivati odrešenje od grijeha; ili bi ga podijelili istom iza izvršene pokore, a ova je bila izvanredno stroga. Tako je na pr. mnogopoštovani janzenistički župnik Dukamel iz biskupije senske, dao za pokoru 17 godišnjoj kćerki načelnikovoj, da stoji bosonoga pred crkvenim vratima, a to je trajalo tako dugo, da je teško oboljela i umrla. U sjeverozapadnoj Francuskoj u Abevilleu naložiše jednoj ženi radi preljuba javnu crkvenu pokoru, pa se njezin muž rastavio od nje.

Treba li se čuditi, da je sv. pričest, koja je već bila učestala, na strahovit način stade nazadovati. Mnogi se dapače ni o Uskrsu ne pričešćivahu. U crkvi St. Sulpice bilo je god. 1648. najednom 3.000 pričesti manje nego prijašnje godine. Gotovo nisi mogao vidjeti čovjeka, koji bi se svakog mjeseca ili o velikim blagdanima pričešćivao. I Bogu posvećene osobe bojale se približiti stolu Gospodnjem. Mnogi se ne usudiše više ni u čas smrtni primiti sv. poputbinu. Govorilo se doduše dušobrižnicima, da je Kristu naslada biti među sinovima ljudskim, da je s osobitom ljubavlju primao grijешnike, da je sam rekao: »Ne trebaju zdravi liječnika nego bolesni« — Ali nije ništa pomoglo. Ta tvrda srca ne mogoše se ganuti. Progonili su muževе,

koji bi im se suprostavili kao Isusovac Petavije, sv. Vinko Paulski, sv. Ivan de la Salle. Ušutkaše i mnoge katoličke bogoslove. Većina ih previše naglašivala strahopočitanje pred ovim presvetim Sakramentom, a omalovažavala jelo hljeba života. Do dekreta Pija X. jedva je tko i pomislio, da to treba da bude svagdanja hrana djece. Stavljahu izvanredne uvjete za čestu, a još više za svagdanju sv. pričest. I tako ne dopustiše skoro nikomu, da se svaki dan pričešćuje. Posve su oprečno mislili neki bogoduhi muževi kao o. Eymard, biskup Ségur, o. Cros; no ovi su plivali proti struji.

Pape su isto mislili kao i ovi prosvijetljeni muževi. Već je Inocencije XI. (1676.—1689.) odredio, da se svagdanja sv. pričest ne smije uskratiti. Grgur XVI., predšasnik Pija IX., odobri običaj, koji je bio uveo bl. Cottolengo za svoje zavode, gdje su se svaki dan pričešćivali. Pijo IX. je odobrio djelce Ségurovo o sv. pričesti, i dade ga g. 1861. korizmenim propovjednicima te im reče, da se župnici imaju toga držati. Leon XIII. nazrijevaše u čestoj i svagdanjoj sv. pričesti spas svijeta i u svojoj euharističnoj okružnici ustade na obranu ove istine, a proti predsudama.

Napokon zasjede na papinski prijesto iskusni vođa duša Pijo X. On odmah na početku obaspe hvalom revnog svećenika Antonija, koji je zastupao pravu nauku o sv. pričesti. Kada se u Italiji, Francuskoj i osobito u Belgiji amo i tamo prepirali o uvjetima za svagdanju sv. pričest, odluči on da dekretom riješi to pitanje. I ovaj izade u decembru g. 1905. To je dobro poznata naredba o čestoj i svagdanjoj sv. pričesti. Bilo je to veliko iznenađenje i radosna vijest za sve prave katolike. Iza 1400 godina sumnje i kolebanja, iza stoljetnih zabluda riješeno je pitanje u smislu prve Crkve i ostat će tako za sva vremena.

Čitavu povijest primanja sv. pričesti mogli bismo prisposobiti sa godišnjim dobima. U prvo crkveno doba vladao je proljetni bujni život, zatim je pod suncem Euharistije došlo ljeto i donijelo obilne plodove. Iza toga zamre vjersko oduševljenje — nastaje jesen i hladna zima. Sa 16. stoljećem budi se opet proljeće i novi usjevi bujno su klicali. No zima ne htjede ustupiti gospodstva. Janzenistički mrz odisaše oporom zimskom olujom i opustoši na daleko mnogu nježnu biljku. No ove mrazove rasprši Pijo X. i ne će se više pojaviti. Proljetno sunce ne može se nikako i nikada više zamračiti. Proljetno sunce ne može se nikako i nikada više zamračiti. Procvate božanski život milosti — po svagdanjoj svetoj Pričesti.

Emil Springer D. I.